

PLANTES D'ALTAFULLA (15)

Maria Noguera Figueras

mnoguera32@gmail.com

Resum: Descripció de cinc plantes que creixen al terme d'Altafulla indicant el nom científic, el popular en català i castellà i el local. També es donen a conèixer les localitzacions i aplicacions.

Paraules clau: Salat blanc, salicària, salsufragi, sàlvia, saüc.

Abstract: In this issue five plants that grown in Altafulla municipal area described and their scientific and local names are given as well as their aplicacions or uses.

Key words: sea orache, purple loosestrife, masterwort, sage, elder.

Salat blanc (*Atriplex halimus* L.)

Família de les amarantàcies. (Quenopodiàcies.)

Nom local:

Sinònims: salgada vera.

Castellà: armuelle, marisma, orgaza, salado blanco, salgada, salobre, sosa.

Localització: El trobem a la zona de la platja, a la Roca de Gaià, i també en podem trobar en zones de runes, zones urbanes abandonades.

Descripció: És un arbust d'un a tres metres d'alçada, de fulles perennes, alternes, ovalades, grisoses. Les flors són poc vistoses, petites i groguenques. El fruit és un aqueni amb una sola ala, i una llavor.

Aplicacions: Actualment s'utilitza molt per fer tanques o bardisses. Com que acumula molt de sodi a les fulles, es feien servir les cendres com a lleixiu, per fer sabó i sosa.

Salicària (*Lythrum salicaria*.)

Família de les lythràcies.

Nom local:

Sinònims: estronca-sangs, flor de draçal, tren-cadella, litre.

Castellà: arroyuela, frailecillo, salicaria, tripera.

Localització: Vores de rius i séquies. Llocs propers a l'aigua. La podreu trobar a la vora del riu Gaià.

Descripció: Planta perenne que pot arribar als 2 m. d'alçada. Les tiges són quadrades. Les fulles de color verd fosc, lanceolades, de 3 a 10 cm. de llarg i 1 o 2 cm. d'ample, normalment oposades. Les flors formen llargues espigues vistoses de flors violàcies de 6 pètals. Floreix entre el juny i setembre. El fruit és una càpsula amb nombroses llavors.

Aplicacions: Té propietats astringents, antidiarrièiques i antihemorràgiques. Les fulles fetes pols són emprades en cosmètica. Les flors proporcionen un pigment vermell que és usat en pastisseria.

Curiositats: *Lythrum* prové del grec *lythron* que significa sang, així fa referència al color de les flors i a les propietats antihemorràgiques. Està inclosa a la llista de 100 espècies exòtiques invasores més dolentes del món. En algunes zones ha creat greus problemes en obstruir la desembocadura de canals i rius. Pren el lloc a la boga, que és planta nadiua.

Salsufragi (*Peucedanum ostruthium*.)

Família de les umbel·líferes (apiàcies).

Nom local:

Sinònims: Salsafràgia.

Castellà: Imperatoria romana, imperial de Roncesvalles.

Localització: Vores de rius, llocs molt humits i frescals. A la vora del Gaià.

Descripció: És una herba de tija gruixada, acanalada, buida i recta. Pot arribar a més d'un metre d'alçada. Les fulles compostes per folíols molt grans dentats, ovals i trilobats. El pecíol és triangular. Les flors, blanques, estan agrupades en umbel·les de 15 a 40 radis de doble umbel·la. Floreix entre els mesos de juny i setembre. Els fruits són aquenís de forma arrodonida i tenen ales longitudinals.

Aplicacions: És digestiva. Utilitzada per suavitzar l'asma i la bronquitis.

Sàlvia (*Salvia officinalis* L.)

Família de les lamiàcies (labiades).

Nom local:

Sinònims:

Castellà: Salvia

Localització: Vores de camins, llocs secs, pedregosos, llocs calcaris. És una planta que trobem a molts jardins.

Descripció: És una mata perenne que arriba a uns 80 cm. d'alçada. La tija és llenyosa, erecta, ramificada en tiges secundàries herbàcies que es renoven cada any. Les fulles són oposades, ovalades, dentades; de color verd grisós, són de tacte gruixut, rugoses, amb els nervis molt marcats. Les flors labiades, de color lilós, estan agrupades en inflorescències verticals en forma de raïms. Floreix entre maig i agost. El fruit és de forma esfèrica amb una sola llavor.

Aplicacions: Té propietats cicatritzants, bactericides, digestives, diürètiques, anti-diabètiques, per al tractament de dolors musculars, avortiu, antisudorífiques. És utilitzada en perfumeria, per cuinar, per fer licors. Cal tenir cura de no utilitzar quantitats superiors a les necessàries ja que degut a la gran concentració de principis actius pot ser verinosa.

Curiositats: En el llenguatge de les flors significa virtut domèstica, estimació, penso en tu.

Saüc (*Sambucus nigra* L.)

Família de les adoxàcies (abans se l'incloïa dins les caprifoliàcies).

Nom local:

Sinònims: sabuquer, saüquer, soguer, bonarbre.

Castellà: Saüco, sabuco, canillero.

Localització: A la vora del riu i en zones humides i fresques, bardisses.

Descripció: Arbust de 2 a 5 m. d'alçada, de vegades més alt i fins i tot arbori. Fulles oposades, compostes de 5 o 7 folíols lanceolats, amb el marge dentat. Flors blanques, una mica groguenques, agrupades en amples corimbes de cinc tiges en forma de para-sol, tenen un sol cos amb cinc puntes en forma d'estrella, perfumades. Fruits rodons, negres quan són madurs. Floreix entre abril i juny.

Aplicacions: En medicina té propietats diürètiques, sudorífiques i antitussígenes. El fum de les flors és bo per tractar l'èrisipela i inflamacions del cos, també aplicades en

infusió. Els fruits madurs són emprats per fer melmelades i per donar color especial al vi, quan se'n fa arrop (cal utilitzar-los ben madurs sinó poden ser tòxics). Les flors són comestibles. Antigament els rellotgers feien servir la medul·la dels tronquets joves per netejar fregant les peces de la maquinària dels rellotges.

Curiositats: En el llenguatge de les flors significa fervor, benefici.

Bibliografia

FONT I QUER, Pius: *Plantas medicinales. El Dioscórides renovado*. Ed. Labor, Barcelona 1987, 10ª edició.

FOLCH I GUILLEN, Ramon: *La vegetació dels Països Catalans*. Ketres Editora, Barcelona 1985.

GREENAWAY, KATE (1984): *El llenguatge de les flors*. Ed. Elfos, Barcelona.

Pàgines Web:

<http://floracatalana.es/> Herbari de Jordi Cebrian

<http://herbarivirtual.uib.es/> Universitat de Barcelona i Universitat de les Illes Balears

Fotografies:

NOGUERA FIGUERAS, Maria

Informació Local:

GATELL GAVALDÀ, Salvador

VIVES MILÀ, Joan